

V Maďarsku bol parlamentom schválený najucelenejší zákon o posunkom jazyku

Maďarská asociácia nepočujúcich a nedoslýchavých (SINOSZ) s hrdosťou oznamuje, že po 2 mesiacoch právnych rokovaní schválil maďarský parlament jednohlasne **zákon o maďarskom posunkovom jazyku a ochrane maďarského posunkového jazyka**, a to v pomere - 369 hlasov pre, proti – nikto a zdržal sa - nikto. Hlasovalo sa 19. novembra o 17.10 hod.

Medzi členmi Európskej únie je tento zákon druhý hneď po Fínsku, ktorý špecifikuje, že **komunita nepočujúcich je uznaná ako lingvistická menšina**. Práva hluchoslepých v Maďarsku sú zakotvené v legislatíve vôbec po prvýkrát.

Špecifickosť zákona tkvie v jeho komplexnosti a v skutočnosti, že ho Maďarsko prijalo s ohľadom na ustanovení Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Uznáním maďarského zákona o posunkovom jazyku sa tak vytvára priestor pre zmenu postoja spoločnosti, ktorá tak do budúcnosti bude chápať osoby s poruchou sluchu nielen ako ľudí s postihnutím, ale ako členov lingvistickej menšiny.

Zákon tiež vymedzuje právo hluchoslepých na vzdelávanie v ich komunikačnom systéme a právo na tlmočenie za pomoci týchto prostriedkov. Behom diskusie nad zákonom sa ujal slova Dr. Ádám Kósa, prezident SINOSZ, a ako člen Európskeho parlamentu preniesol po prvýkrát na pôde parlamentu príspevok v posunkovom jazyku.

Od 1. septembra 2017 bude **v školách pre nepočujúcich žiakov povinná výučba maďarského posunkového jazyka**. Pokiaľ budú deti s poruchou sluchu integrované v školách bežného typu, bude maďarský posunkový jazyk vyučovaný ako voliteľný predmet, i keď o to požiada len jeden z rodičov dieťaťa. Od toho termínu bude **v školách pre nepočujúce deti zavedené povinné bilingválne vzdelávanie**, pokiaľ si toto vzdelávanie zvolí. Ďalšie dôležité opatrenie zákona je, že **vzdelávacie inštitúcie musia usporiadať jazykové kurzy posunkového jazyka pre rodičov detí s poruchou sluchu**, v prípade že bude viac ako 5 účastníkov, čím rodičom umožní komunikovať so svojimi deťmi v ich primárnom jazyku.

Zákon tiež bezpríkladným spôsobom predstavuje pokrok v oblasti osvedy, lebo sa týka nielen nepočujúcich a nedoslýchavých, ale aj každej osoby s postihnutím. Zákon týmto stanovuje, že **hneď ako sa postihnutému dieťaťu určí diagnóza, lekári sú povinní**

informovať čo najskôr o tejto situácii rodičom a poskytnúť im neskreslený materiál pripravený v spolupráci s príslušným ministerstvom a organizáciami na ochranu ľudí s postihnutím. SINOSZ dúfa, že týmto vzrastie prijatie maďarského posunkového jazyka, lebo v súčasnej dobe maďarskí lekári a psychológovia žiadne také informácie nemajú.

Tlmočnícka služba posunkového jazyka bude k 1. januáru 2011 čiastočne pretransformovaná a to v súlade s nariadenými podľa vyššie uvedeného zákona. Oprávnené osoby môžu bez obmedzenia využívať tlmočnícku službu posunkového jazyka, v prípade že využívajú verejné služby. Študenti stredných škôl majú nárok na 120 hodín tlmočenia, študenti vysokých škôl na 60 hodín za semester a osoby vo vzdelávaní dospelých na 20% zdarma z celkového počtu hodín z výučby. Navyše bude ponechané zdarma 120 hodín pre osoby s poruchou sluchu a pre hluchoslepých.

Národný register tlmočníkov posunkového jazyka bude ustanovený v roku 2010 a poskytne značnú pomoc pri profesijnom uznaní tlmočníkov posunkového jazyka a umožní ich postaviť na rovnakú úroveň s ostatnými tlmočníkmi cudzích jazykov. Od 1. januára 2011 budú môcť len tlmočníci zaregistrovaní v Národnom registri prijímať štátom financované tlmočnicke objednávky.

Zákon prináša dôležitú zmenu pre **verejnoprávne televízne kanály a pre tie kanály s krajskou oblasťou pri tvorbe titulkov alebo pri používaní posunkového jazyka** pre televíznu komunikáciu s verejnosťou a správy povinne od 1. júla 2010. Ako aj filmy, detské a mládežnícke programy a programy pre osoby s postihnutím budú vysielat' najmenej 2 hodiny za každý kalendárny deň v roku 2010. Zákon ďalej stanovuje, že titulky alebo tlmočenie má každý rok narastať o 2 hodiny a to až po rok 2014 – podľa modelu z Veľkej Británie a Holandska – následne potom majú byť titulky alebo tlmočenie posunkového jazyka poskytnuté v plnom rozsahu od začiatku 2015.

Nový zákon poskytuje **silnú podporu vyšším vzdelávacím inštitúciám, ktoré sa budú angažovať pri rozvoji a akreditovaní vzdelávacích programov pre študentov v oboroch maďarského posunkového jazyka** a tých, ktorí majú dvojjazyčné vzdelanie. Dúfame, že prvá skupina učiteľov maďarského posunkového jazyka a pedagogických pracovníkov, ktorí budú schopní sa podieľať na dvojjazyčnom vzdelaní, začne pôsobiť od 1. septembra 2017.

Prijatím zákona o posunkovom jazyku sa tak skončil 20-ročný boj SINOSZ-u. Nášmu

úsiliu k dosiahnutiu tohto cieľa pomohli Svetová federácia nepočujúcich (WFD), Európska únia nepočujúcich (EUD), rôzne národne a maďarské asociácie, politici, lingvisti a mnoho ďalších odborníkov. V porovnaní s tým, však predstaviteľ vlády na akcii Neviditeľná kultúra, ktorú organizovala SINOSZ dňa 19. septembra 2007 prehlásil, že existujúca situácia a prax neopravňuje vytvorenie samostatného zákona o posunkovom jazyku. Nasledujúci medzinárodný a maďarský protest a prítomnosť médií ako aj existujúci Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím spustili následný legislatívny proces. V tomto čase personál ministerstva práce a sociálnych vecí ukázal príkladnú spoluprácu pod vedením SINOSZ. Parlamentné strany boli rovnako významne zapojené do legislatívneho procesu. Pri diskusii nad zákonom predložila každá zo strán progresívne návrhy na úpravu zákona, čo malo za následok prijatia zákona o posunkovom jazyku, ktorý patrí k najkomplexnejším zákonom na svete.

Dalma Földes, preklad textu: Roman Vojtechovský

Tento text bol zverejnený v časopise Infonep, 2009, roč. III., č. 11-12, s. 13.